

AF-111

April-2023

B.Com., Sem.-VI

**CE-303 : Management Accounting – II
(New)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

1. વસ્તુ Aનું ઉત્પાદન માટેનું પ્રમાણિત મિશ્રણ નીચે મુજબ છે :

14

માલ સામાન	કિલો	કિલો દીઠ કિંમત (₹)
A	20	17.30
B	12	18.00
C	8	13.00

સામાન્ય બગાડનું પ્રમાણ દાખલ કરેલ એકમના 10% જેટલું છે. ખરેખર ઉત્પાદન 1,080 કિલો થયું છે. ખરેખર માલ સામાનની વપરાશ અને પડતર નીચે મુજબ છે :

માલ સામાન	કિલો	કુલ કિંમત (₹)
A	640	12,800
B	240	3,600
C	400	3,600

નીચેના વિચલનો ગણો :

- માલ સામાન ખર્ચ વિચલન
- માલ સામાન ભાવ વિચલન
- માલ સામાન વપરાશ વિચલન
- માલ સામાન મિશ્રણ વિચલન
- માલ સામાન ઉપજ વિચલન

અથવા

હિમાની કંપની લિ.ની વસ્તુ 'A'ના એકમદીઠ પ્રમાણિત મજૂરી કલાકો અને ચૂકવણીના દર અંગેની માહિતી નીચે મુજબ છે :

14

કામદારોનો પ્રકાર	કલાકો	કલાકદીઠ મજૂરી દર (₹)
કુશળ	5	30
બિનકુશળ	4	25
અર્ધકુશળ	8	10.50

ખરેખર ઉત્પાદન 'A' વસ્તુના 200 એકમોનું થયું, જેના માટેના ખરેખર કામના કલાકો અને મજૂરી નીચે પ્રમાણે છે :

કામદારોનો પ્રકાર	કુલ કલાકો	કુલ (₹)
કુશળ	900	36,000
બિનકુશળ	840	16,800
અર્ધકુશળ	2,000	19,000

નીચેના વિચલનો ગણો :

- મજૂરી ખર્ચ વિચલન
- મજૂરી દર વિચલન
- મજૂર કાર્યક્ષમતા વિચલન
- મજૂરી મિશ્રણ વિચલન
- સુધારેલ મજૂર કાર્યક્ષમતા વિચલન

2. નીચેની આપેલી માહિતી પરથી કેલાલ લિમિટેડના પડતર હિસાબોમાંથી લેવામાં આવી છે :

14

વિગત	પ્રમાણિત	ખરેખર
કલાકો	550	450
સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ (₹)	26,400	26,880
કલાકદીઠ ઉત્પાદનનો પ્રમાણિત દર (એકમો)	6	-
દિવસો	25	27
ઉત્પાદિત એકમો	-	3,696

નીચેના વિચલનોની ગણતરી કરો :

- (i) સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ વિચલન
- (ii) ખર્ચ (બજેટ) વિચલન
- (iii) જથ્થા વિચલન
- (iv) કાર્યક્ષમતા વિચલન
- (v) ઉત્પાદન શક્તિ વિચલન
- (vi) કેલેન્ડર વિચલન

અથવા

નીચેની માહિતીના આધારે ગણતરી કરો :

- (1) વેચાણ મૂલ્ય વિચલન
- (2) વેચાણ કિંમત વિચલન
- (3) વેચાણ જથ્થા વિચલન
- (4) વેચાણ મિશ્રણ વિચલન
- (5) વેચાણ પેટા જથ્થા વિચલન

વસ્તુ	પ્રમાણિત			ખરેખર		
	જથ્થો (એકમો)	વેચાણ કિંમત (₹)	કુલ (₹)	જથ્થો (એકમો)	વેચાણ કિંમત (₹)	કુલ (₹)
A	2,000	10	20,000	3,000	9	27,000
B	3,200	14	44,800	2,800	15	42,000
C	2,800	22	61,600	4,200	20	84,000
	8,000		1,26,400	10,000		1,53,000

3. નીચેની કંપની લી. નીચેના બે યંત્રો પૈકી એક યંત્ર ખરીદવા માંગે છે. યંત્રો ને લગતી માહિતી નીચે મુજબ છે : 14

વિગત	A	B
યંત્રનું અંદાજિત આયુષ્ય	5 વર્ષ	5 વર્ષ
યંત્રની ખરીદ કિંમત (₹)	6,80,000	6,00,000
યંત્રની ભંગાર કિંમત (₹)	80,000	50,000
કરવેરાનો દર	50 %	50 %
કંપનીનો નિયત વળતરનો દર	10%	10%

ધસારો અને કરવેરા પહેલાંની અંદાજીત કમાણી :

વર્ષ	A (₹)	B (₹)
1	3,50,000	5,00,000
2	3,00,000	3,50,000
3	4,20,000	2,50,000
4	3,70,000	2,50,000
5	3,50,000	2,20,000

નીચેની પદ્ધતિઓના આધારે તમે કયાં ચંત્ર માટે સલાહ આપશો ? શા માટે ?

- પરત આપ સમય પદ્ધતિ
- સરેરાશ વળતર દરની પદ્ધતિ
- ચોખ્ખા વર્તમાન મૂલ્યની પદ્ધતિ

₹ 1નું પ્રથમ પાંચ વર્ષનું વર્તમાન મૂલ્ય 10% વટાવ દર મુજબ અનુક્રમે 0.909, 0.826, 0.751, 0.683, 0.621 છે.

અથવા

- મૂડી બજેટનો અર્થ અને તેનું મહત્ત્વ સમજાવો. 7
- મૂડી ખર્ચ અંગેના પ્રોજેક્ટની નફાકારકતા નક્કી કરવા અંગે આંતરિક વળતરના દરની પદ્ધતિ સમજાવો. 7

4. (A) અંબિકા લિમિટેડની માહિતી નીચે મુજબ છે : 7

એકમ દીઠ વેચાણ કિંમત	₹ 60
એકમ દીઠ ચલિત પડતર	₹ 45
સ્થિર ખર્ચ	₹ 60,000
હાલનું વેચાણ	10,000 એકમો

નીચેની ગણતરી કરો :

- નફા જથ્થાનો ગુણોત્તર
- સમતૂટ બિંદુ એકમમાં
- સલામતી ગાળો એકમમાં
- ₹ 5,00,000 વેચાણ હોય ત્યારે નફાની રકમ

(B) નિરાલી લિમિટેડની ધંધાકીય માહિતી નીચે મુજબ છે :

7

વિગત	ફેબ્રુઆરી (₹)	માર્ચ (₹)
કુલ વેચાણ	12,50,000	15,00,000
નફો	1,25,000	1,75,000

ઉપરોક્ત વિગતો પરથી નીચેના જવાબ આપો :

- પી.વી. ગુણોત્તર (નફા જથ્થાનો ગુણોત્તર)
- સ્થિર ખર્ચ
- સમતૂટ બિંદુ એકમમાં
- ₹ 2,50,000નો નફો કમાવવા જરૂરી વેચાણ.

અથવા

- સીમાંત પડતર પદ્ધતિના ફાયદાઓ અને મર્યાદાઓ જણાવો.
- સમજાવો :
 - વૈકલ્પિક પડતર
 - સંબંધિત પડતર

7

7

5. યોગ્ય વિકલ્પની પસંદગી કરો : (ગમે તે સાત)

14

- કાર્યક્ષમ વિચલનને નીચેના નામથી પણ ઓળખાય છે.
 - જથ્થા વિચલન
 - ખર્ચ વિચલન
 - દર વિચલન
 - બજેટ વિચલન
- મજૂરી નિષ્ક્રિય સમય વિચલન હંમેશા _____ હોય છે.
 - પ્રતિકુળ
 - અનુકૂળ
 - નિયંત્રિત
 - એકપણ નહીં.
- ખરીદ વિભાગના મેનેજર સામાન્ય રીતે _____ વિચલન માટે જવાબદાર ગણાય છે.
 - માલ સામાન ભાવ વિચલન
 - માલ સામાન વપરાશ વિચલન
 - મજૂર કાર્યક્ષમતા વિચલન
 - મજૂરી દર વિચલન
- ખર્ચ (બજેટ) વિચલન = _____
 - બજેટ મુજબનો ખર્ચ - ખરેખર ખર્ચ
 - ખરેખર ખર્ચ - બજેટ મુજબનો ખર્ચ
 - ખરેખર જથ્થો - બજેટ મુજબનો જથ્થો
 - ઉપરનામાંથી એકપણ નહિ
- જો ખરેખર વેચાણ 5,000 એકમો, બજેટ મુજબનું વેચાણ 4,000 એકમો, ખરેખર એકમ દીઠ નફો ₹ 10 અને બજેટ મુજબ એકમ દીઠ નફો ₹ 8 હોય, તો વેચાણ ગાળા કિંમત વિચલન _____ હશે.
 - + 10,000 (અનુ.)
 - 10,000 (પ્રતિ)
 - 8,000 (પ્રતિ)
 - + 8,000 (અનુ.)

- (6) એક પ્રોજેક્ટનું ચોખ્ખું વર્તમાન મૂલ્ય 10%ના વટાવ પરીબળ મુજબ + 10,000 (અનુ.) તથા 20%ના વટાવ પરીબળ મુજબ - 15,000(પ્રતિ) છે. આંતરિક વળતરનો દર _____ .
- (a) 14% (b) 18%
(c) 16.67% (d) 10.40%
- (7) વર્ષાસિન (એન્યુઈટી) એટલે _____ .
- (a) અસમાન અને કમિક ચૂકવણીની શ્રેણી
(b) સમાન અને અનિયમિત ચૂકવણીની શ્રેણી
(c) સમાન અને કમિક ચૂકવણીની શ્રેણી
(d) ઉપરના પૈકી એકપણ નહીં
- (8) નીચેના પૈકી કઈ બાબત યોજનાની નફાકારકતાને ધ્યાનમાં લે છે ?
- (a) પરત આપ સમય (b) પરત આપ વિપરીત મુદત
(c) સરેરાશ વળતરનો દર (d) વટાવેલ રોકડ પ્રવાહ
- (9) વટાવ પરીબળ _____ પદ્ધતિમાં સૌથી વધુ જરૂરી છે.
- (a) પરત આપ સમય (b) સરેરાશ વળતરનો દર
(c) ચોખ્ખું વર્તમાન મૂલ્ય (d) શેરદીઠ કમાણી
- (10) સંબંધિત પડતર એટલે _____ .
- (a) કાલ્પનિક પડતર (b) ડૂબેલી પડતર
(c) વૈકલ્પિક પડતર (d) ઉપરના પૈકી એકપણ નહીં
- (11) સમતૂટ બિંદુએ મળતો ફાળો = _____
- (a) નફો (b) નુકસાન
(c) કુલ સ્થિર ખર્ચા (d) કુલ ચલિત ખર્ચા
- (12) જો નફા જથ્થાનો ગુણોત્તર 50% હોય, સલામતી ગાળો 40% હોય અને વેચાણ ₹ 5,00,000 હોય, તો સ્થિર ખર્ચ કેટલા રૂપિયા થશે ?
- (a) ₹ 2,00,000 (b) ₹ 2,50,000
(c) ₹ 1,50,000 (d) ₹ 3,50,000

AF-111

April-2023

B.Com., Sem.-VI

CE-303 : Management Accounting – II

(New)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

1. The following is the standard mix of production of Product – A :

Materials	kgs.	Price per kg. (₹)
A	20	17.30
B	12	18.00
C	8	13.00

The standard loss is 10% of units introduced. Actual production is 1,080 kgs., the actual consumption and cost of material used is as under :

Materials	kgs.	Total Price (₹)
A	640	12,800
B	240	3,600
C	400	3,600

Calculate the following variance :

- (i) Material cost variance
- (ii) Material price variance
- (iii) Material usage variance
- (iv) Material mix variance
- (v) Material yield variance

OR

The standard labour hours and rate per unit of Article 'A' of Himani Co. Ltd. were as under :

14

Type of workers	Hours	Labour Rate per hour (₹)
Skilled	5	30
Semiskilled	4	25
Unskilled	8	10.50

The actual production was 200 articles of 'A' for which actual hours worked and wages are given below :

Type of workers	Total Hours	Total Wages (₹)
Skilled	900	36,000
Semiskilled	840	16,800
Unskilled	2,000	19,000

Calculate the following variance :

- Labour Cost variance
- Labour Rate variance
- Labour Efficiency variance
- Labour Mix variance
- Revised Labour Efficiency variance

2. The following details are taken from the cost records of Kelal Ltd. :

14

Particulars	Standard	Actual
Hours	550	450
Fixed overheads (₹)	26,400	26,880
Standard production rate per hour (Units)	6	—
Days	25	27
Production (units)	—	3,696

Calculate the following variance :

- Fixed overhead variance
- Expenditure (Budget) variance
- Volume variance

- (iv) Efficiency variance
- (v) Capacity variance
- (vi) Calendar variance

OR

14

From the following information, calculate :

- (1) Sales Value Variance
- (2) Sales Price Variance
- (3) Sales Volume Variance
- (4) Sales Mix Variance
- (5) Sales Sub-Volume Variance

Product	Standard			Actual		
	Quantity (Units)	Selling price (₹)	Total (₹)	Quantity (Units)	Selling price (₹)	Total (₹)
A	2,000	10	20,000	3,000	9	27,000
B	3,200	14	44,800	2,800	15	42,000
C	2,800	22	61,600	4,200	20	84,000
	8,000		1,26,400	10,000		1,53,000

3. Nirav Company Ltd. wants to purchase one machine out of two machines. The details related to Machines are as follows :

14

Particulars	A (₹)	B (₹)
Estimated Life of Machine	5 years	5 years
Purchase price of machine (₹)	6,80,000	6,00,000
Scrape value of Machine (₹)	80,000	50,000
Income Tax Rate	50 %	50 %
Expected rate of return of company	10%	10%

Expected income before depreciation and tax :

Year	A	B
1 st	3,50,000	5,00,000
2 nd	3,00,000	3,50,000
3 rd	4,20,000	2,50,000
4 th	3,70,000	2,50,000
5 th	3,50,000	2,20,000

You are requested to guide the company, out of two machines which machine is to be purchased under :

- (i) Payback period method
- (ii) Average rate of return method
- (iii) Net present value method

Present value for the first five years at the rate of 10% discount for ₹ 1 is 0.909, 0.826, 0.751, 0.683 and 0.621 respectively.

OR

- (A) Explain the meaning and importance of capital budgeting. 7
- (B) Explain the Internal Rate of Return method for evaluating profitability of capital expenditure proposal. 7

4. (A) The following information are related to Ambica Ltd. : 7

Selling price per unit	₹ 60
Variable cost per unit	₹ 45
Fixed cost	₹ 60,000
Sales at present	10,000 units

Calculate the following :

- (i) Profit volume ratio
 - (ii) Break-even point in units
 - (iii) Margin of safety in units
 - (iv) Profit at sales of ₹ 5,00,000
- (B) The information of business of Nirali Ltd. is as follows : 7

Particular	February (₹)	March (₹)
Total Sales	12,50,000	15,00,000
Profit	1,25,000	1,75,000

From the above information, calculate :

- (i) Profit volume ratio
- (ii) Fixed Cost
- (iii) Break-even points in unit
- (iv) Required Sales to earn profit of ₹ 2,50,000

OR

(A) State the advantages and limitations of Marginal costing.

7

(B) Explain :

7

(i) Opportunity Cost

(ii) Relevant Cost

5. Select the appropriate alternative : (any seven)

14

(1) The Efficiency Variance is also known as _____.

(a) Quantity Variance

(b) Spending Variance

(c) Rate Variance

(d) Budget Variance

(2) Labour Idle Time Variance will always be _____.

(a) Adverse

(b) Favourable

(c) Controllable

(d) None of the above

(3) The purchase department manager is usually held accountable for _____.

(a) Material price Variance

(b) Material usage Variance

(c) Labour efficiency Variance

(d) Labour Rate Variance

(4) Expenditure (Budget) Variance = _____.

(a) Budget Cost – Actual Cost

(b) Actual Cost – Budget Cost

(c) Actual Quantity – Budget Quantity

(d) None of the above

(5) If actual sales is 5,000 units, budgeted sales is 4,000 units, actual profit per unit is ₹ 10 and Budgeted profit per unit is ₹ 8, what will be sales margin price Variance ?

(a) + 10,000 (F)

(b) – 10,000 (U)

(c) – 8,000 (U)

(d) + 8,000 (F)

(6) A project's Net Present Value is + 10,000 at 10% discount factor and – 15,000 at 20% Discount Factor. Internal Rate of Return is _____.

(a) 14 %

(b) 18 %

(c) 16.67 %

(d) 10.40 %

- (7) An annuity is _____.
- (a) A series of unequal but consecutive payment
 - (b) A series of equal but non-consecutive payment
 - (c) A series of equal but consecutive payment
 - (d) None of the above
- (8) Which of the following considers a project's profitability ?
- (a) Pay – Back Period
 - (b) Pay Back Reciprocal (period)
 - (c) Average Rate of Return
 - (d) Discounted cash flow
- (9) Discount factor is highly necessary in _____.
- (a) Pay – Back Period
 - (b) Average Rate of Return
 - (c) Net Present Value
 - (d) Earning Per Share
- (10) A relevant cost is _____.
- (a) a notional cost
 - (b) a sunk cost
 - (c) an opportunity cost
 - (d) None of the above
- (11) Contribution received at Break Even Point = _____.
- (a) Profit
 - (b) Loss
 - (c) Total fixed cost
 - (d) Total variable cost
- (12) If P.V. Ratio is 50%, Margin of safety is 40% and Sales is ₹ 5,00,000, fixed costs will be of what amount ?
- (a) ₹ 2,00,000
 - (b) ₹ 2,50,000
 - (c) ₹ 1,50,000
 - (d) ₹ 3,50,000

AF-111

April-2023

B.Com., Sem.-VI

CE-303 : Management Accounting – II

(Old)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

14

1. વસ્તુ Aનું ઉત્પાદન માટેનું પ્રમાણિત મિશ્રણ નીચે મુજબ છે :

માલ સામાન	કિલો	કિલો દીઠ કિંમત (₹)
A	20	17.30
B	12	18.00
C	8	13.00

સામાન્ય બગાડનું પ્રમાણ દાખલ કરેલ એકમના 10% જેટલું છે. ખરેખર ઉત્પાદન 1,080 કિલો થયું છે.

ખરેખર માલ સામાનની વપરાશ અને પડતર નીચે મુજબ છે :

માલ સામાન	કિલો	કુલ કિંમત (₹)
A	640	12,800
B	240	3,600
C	400	3,600

નીચેના વિચલનો ગણો :

- માલ સામાન ખર્ચ વિચલન
- માલ સામાન ભાવ વિચલન
- માલ સામાન વપરાશ વિચલન
- માલ સામાન મિશ્રણ વિચલન
- માલ સામાન ઉપજ વિચલન

અથવા

હિમાની કંપની લિ.ની વસ્તુ 'A'ના એકમદીઠ પ્રમાણિત મજૂરી કલાકો અને ચૂકવણીના દર અંગેની માહિતી નીચે મુજબ છે :

કામદારોનો પ્રકાર	કલાકો	કલાકદીઠ મજૂરી દર (₹)
કુશળ	5	30
બિનકુશળ	4	25
અર્ધકુશળ	8	10.50

ખરેખર ઉત્પાદન 'A' વસ્તુના 200 એકમોનું થયું, જેના માટેના ખરેખર કામના કલાકો અને મજૂરી નીચે પ્રમાણે છે :

કામદારોનો પ્રકાર	કુલ કલાકો	કુલ (₹)
કુશળ	900	36,000
બિનકુશળ	840	16,800
અર્ધકુશળ	2,000	19,000

નીચેના વિચલનો ગણો :

- મજૂરી ખર્ચ વિચલન
- મજૂરી દર વિચલન
- મજૂર કાર્યક્ષમતા વિચલન
- મજૂરી મિશ્રણ વિચલન
- સુધારેલ મજૂર કાર્યક્ષમતા વિચલન

2. નીચેની આપેલી માહિતી પરથી કેલાલ લિમિટેડના પડતર હિસાબોમાંથી લેવામાં આવી છે :

વિગત	પ્રમાણિત	ખરેખર
કલાકો	550	450
સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ (₹)	26,400	26,880
કલાકદીઠ ઉત્પાદનનો પ્રમાણિત દર (એકમો)	6	—
દિવસો	25	27
ઉત્પાદિત એકમો	—	3,696

નીચેના વિચલનોની ગણતરી કરો :

- (i) સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ વિચલન
- (ii) ખર્ચ (બજેટ) વિચલન
- (iii) જથ્થા વિચલન
- (iv) કાર્યક્ષમતા વિચલન
- (v) ઉત્પાદન શક્તિ વિચલન
- (vi) કેલેન્ડર વિચલન

અથવા

નીચેની માહિતીના આધારે ગણતરી કરો :

- (1) વેચાણ મૂલ્ય વિચલન
- (2) વેચાણ કિંમત વિચલન
- (3) વેચાણ જથ્થા વિચલન
- (4) વેચાણ મિશ્રણ વિચલન
- (5) વેચાણ પેટા જથ્થા વિચલન

વસ્તુ	પ્રમાણિત			ખરેખર		
	જથ્થો (એકમો)	વેચાણ કિંમત (₹)	કુલ (₹)	જથ્થો (એકમો)	વેચાણ કિંમત (₹)	કુલ (₹)
A	2,000	10	20,000	3,000	9	27,000
B	3,200	14	44,800	2,800	15	42,000
C	2,800	22	61,600	4,200	20	84,000
	8,000		1,26,400	10,000		1,53,000

3. નીરવ કંપની લિ. નીચેનાં બે યંત્રો પૈકી એક યંત્ર ખરીદવા માંગે છે. યંત્રો ને લગતી માહિતી નીચે મુજબ છે : 14

વિગત	A	B
યંત્રનું અંદાજિત આયુષ્ય	5 વર્ષ	5 વર્ષ
યંત્રની ખરીદ કિંમત (₹)	6,80,000	6,00,000
યંત્રની ભંગાર કિંમત (₹)	80,000	50,000
કરવેરાનો દર	50 %	50 %
કંપનીનો નિયત વળતરનો દર	10%	10%

ઘસારો અને કરવેરા પહેલાંની અંદાજીત કમાણી :

વર્ષ	A (₹)	B (₹)
1	3,50,000	5,00,000
2	3,00,000	3,50,000
3	4,20,000	2,50,000
4	3,70,000	2,50,000
5	3,50,000	2,20,000

નીચેની પદ્ધતિઓના આધારે તમે કયાં યંત્ર માટે સલાહ આપશો ? શા માટે ?

- પરત આપ સમય પદ્ધતિ
- સરેરાશ વળતર દરની પદ્ધતિ
- ચોખ્ખા વર્તમાન મૂલ્યની પદ્ધતિ

₹ 1નું પ્રથમ પાંચ વર્ષનું વર્તમાન મૂલ્ય 10% વટાવ દર મુજબ અનુક્રમે 0.909, 0.826, 0.751, 0.683, 0.621 છે.

અથવા

(A) શ્રીમાન પ્રિયાંશુ વાર્ષિક ચક્રવૃદ્ધિ વ્યાજ 12%, ₹ 5,00,000 નું 3 વર્ષ માટે રોકાણ કરવા ઈચ્છે છે. 7

તેમની પાસે ત્રણ વિકલ્પો છે :

વિકલ્પ : 1 ચક્રવૃદ્ધિ વાર્ષિક ધોરણે થતું હોય.

વિકલ્પ : 2 ચક્રવૃદ્ધિ અર્ધ વાર્ષિક ધોરણે થતું હોય.

વિકલ્પ : 3 ચક્રવૃદ્ધિ ત્રિમાસિક ધોરણે થતું હોય.

કયો વિકલ્પ વધુ ફાયદાકારક છે ?

ચક્રવૃદ્ધિ વ્યાજના A-I ટેબલ હેઠળ

(1) વાર્ષિક 12% ના દરે ₹ 1નું 3 વર્ષનું મૂલ્ય ₹ 1.405 છે.

(2) વાર્ષિક 6% ના દરે ₹ 1નું 6 વર્ષનું મૂલ્ય ₹ 1.419 છે.

(3) વાર્ષિક 3% ના દરે ₹ 1નું 12 વર્ષનું મૂલ્ય ₹ 1.426 છે.

(B) “નાણાંના સમય મૂલ્ય”નો ખ્યાલ સમજાવો. 7

4. નરમ લિ. તેની ઉત્પાદન ક્ષમતા વધારવાના હેતુથી એક નવું યંત્ર ખરીદવા માંગે છે. આ માટે કંપની સમક્ષ બે વિકલ્પો છે. દરેક વિકલ્પમાં શરૂઆતનું રોકાણ ₹ 1,00,000 છે. અને અંદાજિત આયુષ્ય 5 વર્ષનું છે. યોગ્ય રોકડ પ્રવાહ નીચે પ્રમાણે છે :

14

વર્ષ	યંત્ર - A (₹)	યંત્ર - B (₹)
1	40,000	20,000
2	20,000	30,000
3	30,000	40,000
4	30,000	40,000
5	40,000	50,000

કયું યંત્ર ફાયદાકારક છે. તે વટાવેલ રોકડ પ્રવાહની આંતરિક વળતરના દરની રીતે નક્કી કરો :

વર્ષ	1	2	3	4	5
વર્તમાન મુલ્ય 15% લેખે ₹ 1નું	0.870	0.756	0.658	0.572	0.497
વર્તમાન મુલ્ય 20% લેખે ₹ 1નું	0.833	0.694	0.579	0.842	0.402
વર્તમાન મુલ્ય 25% લેખે ₹ 1નું	0.800	0.640	0.512	0.410	0.328

અથવા

- (A) મૂડી બજેટનો અર્થ અને તેનું મહત્ત્વ સમજાવો. 7
- (B) મૂડી ખર્ચ અંગેના પ્રોજેક્ટની નફાકારકતા નક્કી કરવા અંગે આંતરિક વળતરના દરની પદ્ધતિ સમજાવો. 7
5. યોગ્ય વિકલ્પની પસંદગી કરો : (ગમે તે સાત) 14
- (1) કાર્યક્ષમ વિચલનને નીચેના નામથી પણ ઓળખાય છે.
- (a) જથ્થા વિચલન (b) ખર્ચ વિચલન
(c) દર વિચલન (d) બજેટ વિચલન
- (2) મજૂરી નિષ્ક્રિય સમય વિચલન હંમેશા _____ હોય છે.
- (a) પ્રતિકુળ (b) અનુકુળ
(c) નિયંત્રિત (d) એકપણ નહીં
- (3) ખરીદ વિભાગના મેનેજર સામાન્ય રીતે _____ વિચલન માટે જવાબદાર ગણાય છે.
- (a) માલ સામાન ભાવ વિચલન (b) માલ સામાન વપરાશ વિચલન
(c) મજૂર કાર્યક્ષમતા વિચલન (d) મજૂરી દર વિચલન
- (4) ખર્ચ (બજેટ) વિચલન = _____
- (a) બજેટ મુજબનો ખર્ચ - ખરેખર ખર્ચ
(b) ખરેખર ખર્ચ - બજેટ મુજબનો ખર્ચ
(c) ખરેખર જથ્થો - બજેટ મુજબનો જથ્થો
(d) ઉપરનામાંથી એકપણ નહિ

- (5) જો ખરેખર વેચાણ 5,000 એકમો, બજેટ મુજબનું વેચાણ 4,000 એકમો, ખરેખર એકમ દીઠ નફો ₹ 10 અને બજેટ મુજબ એકમ દીઠ નફો ₹ 8 હોય, તો વેચાણ ગાળા કિંમત વિચલન _____ હશે.
- (a) + 10,000 (અનુ.) (b) - 10,000 (પ્રતિ)
(c) - 8,000 (પ્રતિ) (d) + 8,000 (અનુ.)
- (6) એક પ્રોજેક્ટનું ચોખ્ખું વર્તમાન મૂલ્ય 10%ના વટાવ પરીબળ મુજબ + 10,000 (અનુ.) તથા 20%ના વટાવ પરીબળ મુજબ - 15,000(પ્રતિ) છે. આંતરિક વળતરનો દર _____.
- (a) 14% (b) 18%
(c) 16.67% (d) 10.40%
- (7) વર્ષાસન (એન્યુઈટી) એટલે _____.
- (a) અસમાન અને કમિક ચૂકવણીની શ્રેણી
(b) સમાન અને અનિયમિત ચૂકવણીની શ્રેણી
(c) સમાન અને કમિક ચૂકવણીની શ્રેણી
(d) ઉપરના પૈકી એકપણ નહીં
- (8) નીચેના પૈકી કઈ બાબત યોજનાની નફાકારકતાને ધ્યાનમાં લે છે ?
- (a) પરત આપ સમય (b) પરત આપ વિપરીત મુદત
(c) સરેરાશ વળતરનો દર (d) વટાવેલ રોકડ પ્રવાહ
- (9) વટાવ પરીબળ _____ પદ્ધતિમાં સૌથી વધુ જરૂરી છે.
- (a) પરત આપ સમય (b) સરેરાશ વળતરનો દર
(c) ચોખ્ખું વર્તમાન મૂલ્ય (d) શેરદીઠ કમાણી
- (10) નાણાંના સમય મૂલ્યના ખ્યાલ હેઠળ, નાણાંનું મૂલ્ય
- (a) દરેક વર્ષે સરખું રહે છે.
(b) પછીના વર્ષો કરતાં અગાઉના વર્ષોમાં ઊંચું રહે છે.
(c) અગાઉના વર્ષો કરતા પછીના વર્ષોમાં ઊંચું રહે છે.
(d) ઉપરનામાંથી એકેય નહીં
- (11) ચક્રવૃદ્ધિ વ્યાજ _____ પર ગણવામાં આવે છે.
- (a) મુદ્દલ રકમ
(b) વ્યાજની રકમ
(c) મુદ્દલ રકમ + વ્યાજની રકમ
(d) ઉપરનામાંથી એકપણ નહીં
- (12) વર્તમાન સમયે ₹ 2,000 વાર્ષિક 12% ના વ્યાજે છ માસિક ધોરણે ચક્રવૃદ્ધિ થતા હોત તો 3 વર્ષના અંતે તેનું મૂલ્ય કેટલું થાય ?
- (a) ₹ 3,728 (b) ₹ 2,738
(c) ₹ 2,837 (d) ₹ 3,287

AF-111

April-2023

B.Com., Sem.-VI

**CE-303 : Management Accounting – II
(Old)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

14

1. The following is the standard mix of production of Product – A :

Materials	kgs.	Price per kg. (₹)
A	20	17.30
B	12	18.00
C	8	13.00

The standard loss is 10% of units introduced. Actual production is 1,080 kgs, the actual consumption and cost of material used is as under :

Materials	kgs.	Total Price (₹)
A	640	12,800
B	240	3,600
C	400	3,600

Calculate the following variance :

- Material cost variance
- Material price variance
- Material usage variance
- Material mix variance
- Material yield variance

OR

The standard labour hours and rate per unit of Article 'A' of Himani Co. Ltd. were as under :

14

Type of workers	Hours	Labour Rate per hour (₹)
Skilled	5	30
Semiskilled	4	25
Unskilled	8	10.50

The actual production was 200 articles of 'A' for which actual hours worked and wages are given below :

Type of workers	Total Hours	Total Wages (₹)
Skilled	900	36,000
Semiskilled	840	16,800
Unskilled	2,000	19,000

Calculate the following variance :

- (i) Labour Cost variance
- (ii) Labour Rate variance
- (iii) Labour Efficiency variance
- (iv) Labour Mix variance
- (v) Revised Labour Efficiency variance

2. The following details are taken from the cost records of Kelal Ltd. :

14

Particulars	Standard	Actual
Hours	550	450
Fixed overheads (₹)	26,400	26,880
Standard production rate per hour (Units)	6	—
Days	25	27
Production (units)	—	3,696

Calculate the following variance :

- (i) Fixed overhead variance
- (ii) Expenditure (Budget) variance
- (iii) Volume variance
- (iv) Efficiency variance
- (v) Capacity variance
- (vi) Calendar variance

OR

From the following information, calculate :

14

- (1) Sales Value Variance
- (2) Sales Price Variance

- (3) Sales Volume Variance
 (4) Sales Mix Variance
 (5) Sales Sub-Volume Variance

Product	Standard			Actual		
	Quantity (Units)	Selling price (₹)	Total (₹)	Quantity (Units)	Selling price (₹)	Total (₹)
A	2,000	10	20,000	3,000	9	27,000
B	3,200	14	44,800	2,800	15	42,000
C	2,800	22	61,600	4,200	20	84,000
	8,000		1,26,400	10,000		1,53,000

3. Nirav Company Ltd. wants to purchase one machine out of two machines. The details related to machines are as follows :

14

Particulars	A (₹)	B (₹)
Estimated Life of Machine	5 years	5 years
Purchase price of machine (₹)	6,80,000	6,00,000
Scrape value of Machine (₹)	80,000	50,000
Income Tax Rate	50 %	50 %
Expected rate of return of company	10%	10%

Expected income before depreciation and tax

Year	A	B
1 st	3,50,000	5,00,000
2 nd	3,00,000	3,50,000
3 rd	4,20,000	2,50,000
4 th	3,70,000	2,50,000
5 th	3,50,000	2,20,000

You are requested to guide the company, out of two machines which machine is to be purchased under :

- (i) Payback period method
 (ii) Average rate of return method
 (iii) Net present value method

Present value for the first five years at the rate of 10% discount for ₹ 1 is 0.909, 0.826, 0.751, 0.683 and 0.621 respectively.

OR

- (A) Mr. Priyanshu wants to invest ₹ 5,00,000 for 3 years at 12% compound interest per annum.

7

He has three options :

Option : 1 Compounding is done annually.

Option : 2 Compounding is done Semi-annually

Option : 3 Compounding is done quarterly

Which option would be more profitable ?

Under A-1 table of compound interest

- (1) The factor value of ₹ 1 at end of 3 years at 12% p.a. is ₹ 1.405
 (2) The factor value of ₹ 1 at end of 6 years at 6% p.a. is ₹ 1.419
 (3) The factor value of ₹ 1 at end of 12 years at 3% p.a. is ₹ 1.426
- (B) Explain the concept of "Time Value Of Money".

7

4. Naram Ltd. wants to purchase a new machine to increase its production capacity. The company has two alternatives. The initial investment is ₹ 1,00,000 for each option and the estimated life is 5 years. The net cash flow is as follows :

14

Year	Machine – A (₹)	Machine – B (₹)
1	40,000	20,000
2	20,000	30,000
3	30,000	40,000
4	30,000	40,000
5	40,000	50,000

Decide, which machine is more beneficial using the method of Internal Rate of Return on discounted cash flow :

Year	1	2	3	4	5
The present value of ₹ 1 at 15%	0.870	0.756	0.658	0.572	0.497
The present value of ₹ 1 at 20%	0.833	0.694	0.579	0.482	0.402
The present value of ₹ 1 at 25%	0.800	0.640	0.512	0.410	0.328

OR

- (A) Explain the meaning and importance of capital budgeting. 7
- (B) Explain the Internal Rate of Return method for evaluating profitability of capital expenditure proposal. 7

5. Select the appropriate alternatives : (any seven) 14

- (1) The Efficiency Variance is also known as _____.
(a) Quantity Variance (b) Spending Variance
(c) Rate Variance (d) Budget Variance
- (2) Labour Idle Time Variance will always be _____.
(a) Adverse (b) Favourable
(c) Controllable (d) None of the above
- (3) The purchase department manager is usually held accountable for _____.
(a) Material price Variance (b) Material usage Variance
(c) Labour efficiency Variance (d) Labour Rate Variance
- (4) Expenditure (Budget) Variance = _____.
(a) Budget Cost – Actual Cost
(b) Actual Cost – Budget Cost
(c) Actual Quantity – Budget Quantity
(d) None of the above
- (5) If actual sales is 5,000 units, budgeted sales is 4,000 units, actual profit per unit is ₹ 10 and Budgeted profit per unit is ₹ 8, what will be sales margin price Variance ?
(a) + 10,000 (F) (b) – 10,000 (U)
(c) – 8,000 (U) (d) + 8,000 (F)
- (6) A project's Net Present Value is (+) 10,000 at 10% discount factor and (–) 15,000 at 20% discount Factor, Internal Rate of Return is _____.
(a) 14 % (b) 18 %
(c) 16.67 % (d) 10.40 %

- (7) An annuity is _____.
- (a) A series of unequal but consecutive payment
 - (b) A series of equal but non-consecutive payment
 - (c) A series of equal but consecutive payment
 - (d) None of the above
- (8) Which of the following considers a project's profitability ?
- (a) Pay – Back Period
 - (b) Pay Back Reciprocal (period)
 - (c) Average rate of Return
 - (d) Discounted cash flow
- (9) Discount factor is highly necessary in _____.
- (a) Pay – Back Period
 - (b) Average Rate of Return
 - (c) Net Present Value
 - (d) Earning Per Share
- (10) As per the concept of time Value of Money, the value of money is _____.
- (a) Equal in all years
 - (b) Higher in earlier years than in later years
 - (c) Higher in later years than in earlier years
 - (d) None of the above
- (11) Compound interest is calculated on _____.
- (a) Principal amount
 - (b) Interest amount
 - (c) Principal amount + Interest amount
 - (d) None of the above
- (12) If the interest is compounded every six months at 12% annually on ₹ 2,000, what will be the amount at the end of 3 years ?
- (a) ₹ 3,728
 - (b) ₹ 2,738
 - (c) ₹ 2,837
 - (d) ₹ 3,287